

Een betaalbare arbeidsongeschiktheidsverzekering voor alle zelfstandigen: het kán!

Op 5 juni 2019 kwamen kabinet en sociale partners in een voorlopig pensioenakkoord een [wettelijke verzekeringsverplichting tegen arbeidsongeschiktheid](#) overeen voor zelfstandigen. Afgesproken is dat sociale partners en zelfstandigenorganisaties hiervoor begin 2020 een nader voorstel doen. Doel is een betaalbare en voor alle zelfstandigen toegankelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV), die zowel uitvoerbaar als (voor de overheid) kostenneutraal is. Volgens de [Kamerbrief](#) over het akkoord zijn uitzonderingen op de verzekeringsplicht niet bij voorbaat uitgesloten. Voorwaarde is wel dat ze niet leiden tot schijnzelfstandigheid of onvoldoende inkomen bij ziekte en arbeidsongeschiktheid.

Met deze doelstelling gaan de sociale partners een complexe uitdaging aan. Een betaalbare, voor alle zelfstandigen toegankelijke én financieel houdbare AOV is allerm minst vanzelfsprekend. Bovendien zijn er op voorhand draagvlakproblemen. Volgens onderzoek onder zelfstandigen zijn zij in (grote) meerderheid [tegen een verplichte verzekering](#): er is meer animo voor een basisvoorziening. Bij regelingen die op vrijwillige deelname zijn gebaseerd, lijkt financiële (on)houdbaarheid echter de achilleshiel. Een levensvatbare verzekering vraagt nu eenmaal om risicospreiding en volume. Zo houden tegenstrijdige wensen en belangen elkaar in een houdgreep.

Een nieuwe realiteit, dus een nieuw voorstel

De Acture Groep heeft zich meermaals over de problematiek van onverzekerde zelfstandigen gebogen. Eind 2016 deden we een voorstel voor [een robuust stelsel voor zieke en arbeidsongeschikte werknemers én zzp'ers](#). In 2018 werkten we dit naar aanleiding van het kabinetsstreven naar balans op de arbeidsmarkt uit tot [aanbevelingen voor beter toegankelijke AOV's](#). Beide voorstellen waren afgestemd op de politieke en maatschappelijke realiteit van dat moment. Nu de situatie is veranderd, keren we graag bij dit onderwerp terug. Zoals u van ons gewend bent, doen we dat met een concreet voorstel. Want een betaalbare AOV voor alle zelfstandigen: wij zijn ervan overtuigd dat het kán.

1 Vertrekpunt: het Tulpenfonds

Dat een betaalbare en toegankelijke AOV wel degelijk mogelijk is, weten we bij de Acture Groep uit directe ervaring. In april 2019 lanceerden we op basis van onze eerder geformuleerde visie het [Tulpenfonds](#). Deze AOV voor zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) is geschoeid op de leest van de Ziektewet. De verzekering is opgezet om een goede basisbescherming te bieden tegen de risico's van arbeidsongeschiktheid. Met deze opzet sluit de verzekering aan bij de [discussienota van de Commissie Regulering van Werk](#), die pleit voor

een breed, universeel fundament voor inkomensbescherming van alle werkenden. En er is duidelijk behoefte aan: het Tulpenfonds kan sinds de start rekenen op snel toenemende belangstelling. Hiermee vormt deze verzekering een logisch vertrekpunt voor een verkenning van de contouren van een betaalbare AOV voor alle zelfstandigen.

Persoonlijke begeleiding en een minimum inkomen

Een goed begrip van het Tulpenfonds begint bij de vaststelling dat herstel en preventie voorop staan. De zelfstandige krijgt bij ziekte vanaf dag één professionele en persoonlijke begeleiding van een verzuimconsulent, een arbeidsdeskundige en een keuringsarts. De kosten van deze begeleiding zijn meeverzekerd. Bij de uitkering geldt een vaste eigenrisicotermijn van 6 weken; na afloop hiervan ontvangt de zelfstandige een bedrag tot maximaal het wettelijk minimumloon. De uitkering duurt maximaal 7 jaar en het verzekerde inkomen bedraagt in 2019 maximaal € 21.197 bruto per jaar.

Zeer betaalbare verzekeringspremie

Met een premie die ruimschoots de vergelijking met een broodfonds doorstaat, is de toegankelijkheid van het Tulpenfonds onbetwistbaar. En waar een broodfonds vanwege de vereiste sociale controle tussen de deelnemers een beperkte schaalgrootte heeft, is die bij het Tulpenfonds onbeperkt. De deelnemers worden op basis van hun arbeidsongeschiktheidsrisico ingedeeld in een premiegroep waarmee ze gedurende de gehele looptijd verbonden blijven. Met de andere ondernemers in deze groep delen ze het risico en de kosten van ziekte, begeleiding en re-integratie. De premiegroep met het laagste risico betaalt € 50 per maand, de drie overige kennen premies van € 100, € 150 en € 200.

2 Nieuwe eisen en uitdagingen uit het pensioenakkoord

Als betaalbare basisvoorziening benadert het Tulpenfonds op belangrijke punten de criteria die aan een volgens het pensioenakkoord te ontwikkelen nieuwe AOV zijn verbonden. De afspraken tussen overheid en sociale partners leveren echter ook diverse nieuwe eisen en uitdagingen op.

Eisen: voor iedereen toegankelijk, uitkering tot AOW

Om te beginnen moet iedere zelfstandige, jong of oud, aan de nieuwe AOV kunnen deelnemen. Dit komt concreet neer op een acceptatieplicht voor de uitvoerder(s) van de verzekering. Verder is uit de doelstellingen af te leiden dat de uitkeringen waar nodig moeten doorlopen tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd. Beide voorwaarden leveren belangrijke uitdagingen op voor de financiële houdbaarheid. Binnen het reguliere AOV-aanbod leiden ze tot het bekende knelpunt dat bijvoorbeeld een 55-jarige bouwvakker een verzekering zou moeten afsluiten met tal van uitsluitingen. Of met een premie die hij zich niet kan veroorloven.

Uitdagingen: draagvlak en handhaving

Tegenover de nieuwe eisen staat het voornemen alle zelfstandigen tot verzekering te verplichten. Dit vergroot de premie-inkomsten en dus de financiële armslag van de uitvoerder(s) van de nieuwe AOV. Maar een verplichting levert ook draagvlak- en hand-

havingsvraagstukken op. Onder zelfstandigen is een verplichte verzekering op voorhand weinig populair. Zij moeten er daarom op kunnen vertrouwen dat hun premie en risico's in balans zijn. Naarmate die balans meer verstoord raakt, zal het draagvlak alleen maar verder afnemen. Daarnaast moeten zelfstandigen de zekerheid hebben dat collega's de verzekering niet omzeilen. Hier moet dus effectief toezicht op komen, met voldoende waarborgen.

3 Oplossingen voor draagvlak en financiële houdbaarheid

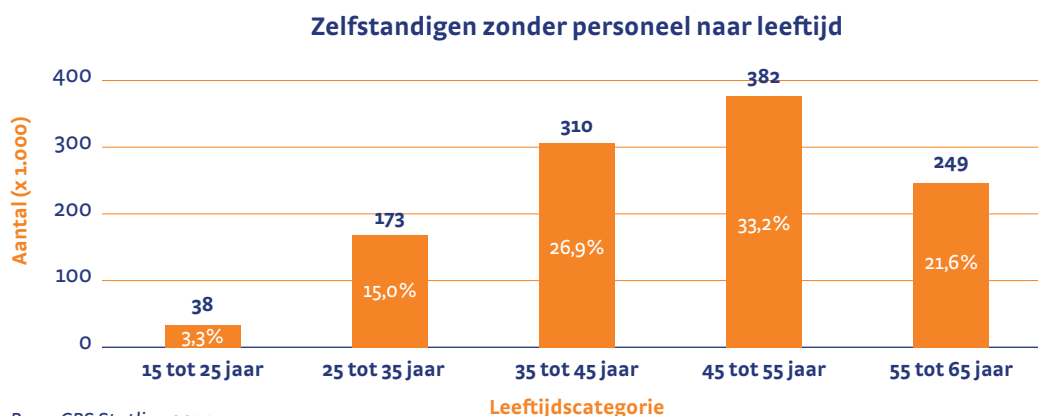
Van de hiervoor genoemde eisen en uitdagingen zijn draagvlak en financiële houdbaarheid zonder twijfel de voornaamste. Vertoont de nieuwe AOV op één van beide punten gebreken, dan valt vroeg of laat de bodem uit de hele regeling. Wij zijn ervan overtuigd dat er voor deze vraagstukken prima oplossingen voorhanden zijn. De sleutel ligt bij de premiegroepen van het Tulpenfonds.

Premiecomponenten voor risico en solidariteit

De aanwezigheid van deze premiegroepen voorkomt om te beginnen dat risico en premie in het Tulpenfonds te ver uit elkaar komen te liggen. In alle groepen bestaat de premie uit een risico dekkend deel en een solidariteitsdeel. De groepen met lage risico's betalen hierbij in verhouding iets meer voor solidariteit en die met hoge risico's iets meer voor hun risico. Maar omdat risico altijd de voornaamste bepalende factor is, kunnen alle deelnemers erop vertrouwen dat hun premie past bij hun persoonlijke situatie. Ook delen ze de risico's en kosten rond ziekte gegarandeerd (alleen) met ondernemers in vergelijkbare omstandigheden. Zo is het draagvlak voor de regeling verzekerd.

De meerderheid in de middelste premiegroepen

Tegelijkertijd zorgen de indelingscriteria van het Tulpenfonds ervoor dat de grootste groep verzekerden in de middelste premiegroepen terecht komt. Een cruciaal criterium is hier leeftijd, en niet alleen omdat jonge zelfstandigen gemiddeld een (veel) lager arbeidsongeschiktheidsrisico hebben dan oudere. [Dankzij het CBS](#) weten we ook dat de grootste aantallen zelfstandigen te vinden zijn in de leeftijdscategorieën 35 tot 45 jaar en 45 tot 55 jaar (zie afbeelding). Hun aanwezigheid in de middelste premiegroepen zorgt voor een stevig financieel fundament. Hiermee is naast het draagvlak ook de houdbaarheid van de verzekering gegarandeerd.

Uitkeringen tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd

Wij zijn ervan overtuigd dat de hiervoor geschetste premiegroepen en -componenten essentiële bouwstenen zijn van een levensvatbare AOV voor alle zelfstandigen. Deze overtuiging is behalve op onze ervaringen met het Tulpenfonds ook gebaseerd op zorgvuldige doorrekening van een aanvullend criterium. Uit de afspraken in het pensioenakkoord is af te leiden dat de verzekering moet kunnen voorzien in uitkeringen die waar nodig doorlopen tot de AOW-gerechtigde leeftijd. Uit onze berekeningen blijkt dat een structuur met premiegroepen ook aan deze eis tegemoetkomt.

Verzuimprognose conform ziekte en herstel bij werknemers

Onze berekeningen zijn gestoeld op zorgvuldige prognoses van ziekte, arbeidsongeschiktheid en herstel bij zzp'ers. Die baseren we op beschikbare gegevens over deze fenomenen bij werknemers: publieke informatie van UWV, maar ook eigen data van de Acture Groep. Achterliggende gedachte is dat het risico van een zzp'er in elk geval niet hoger is dan dat van een werknemer. Dit is volgens wetenschappelijk onderzoek een behoudende, eerder te negatieve dan te rooskleurige aanname. De vergelijking met werknemers brengt vanzelfsprekend met zich mee dat we uitgaan van de keuringen zoals UWV die momenteel bij hun begeleiding uitvoert. Aan de andere kant gaan we nadrukkelijk uit van re-integratiecijfers bij private uitvoering. Vergelijkend onderzoek door Astri in 2014 maakt duidelijk dat deze bij de Ziektewet [beduidend gunstiger zijn](#) dan bij publieke instantie UWV.

Betaalbare, lastendekkende premies

Uit onze berekeningen komt voor zelfstandigen een doorsneepremie van € 1.339 per jaar (€ 112 per maand) naar voren. Om elk misverstand hierover uit te sluiten: hierin is conform de beoogde acceptatieplicht nadrukkelijk óók het risico van nu nog als 'onverzekeraar' beschouwde zelfstandigen meegenomen. Rekenen we de doorsneepremie om naar vier premiegroepen voor deelnemers met vergelijkbare risico's, dan levert dit premies op van circa € 50, € 100, € 150 en € 200. In lijn met het Tulpenfonds dus, met dit verschil dat we dankzij de veronderstelde deelname van álle zelfstandigen nu ook uitkeringen tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd kunnen bieden. Kortom, behalve lastendekkend ook zeer betaalbaar.

4 Oplossingen voor effectieve handhaving

Daarmee resteert de uitdaging die samenhangt met een voor alle zelfstandigen verplichte AOV: effectieve handhaving. Deelname aan het Tulpenfonds is vrijwillig, dus bij deze verzekering speelt dit vraagstuk niet. Wij zien echter goede mogelijkheden om deze uitdaging voor de nieuwe AOV op te lossen via de zelfstandigenaftrek. Slimme inzet van deze fiscale regeling maakt het zelfs mogelijk de onder zelfstandigen impopulaire verzekeringsverplichting helemaal te vermijden.

Niet afschaffen, maar terug naar het oorspronkelijke doel

De zelfstandigenaftrek biedt zelfstandigen de mogelijkheid om een jaarlijks door de fiscus vastgesteld bedrag in mindering te brengen op hun bedrijfswinst. Bij volledige toepassing

van deze fiscale regeling hoeft een zelfstandige in 2019 [geen belasting te betalen over €7.280](#). Veel zzp'ers zetten dit voordeel in voor tariefverlaging, waardoor de fiscus feitelijk vooral hun opdrachtgevers sponsort. Het kabinet heeft daarom stapsgewijze verlaging van de zelfstandigenaftrek aangekondigd naar uiteindelijk € 5.000 in 2028. Naar onze mening laat de coalitie bij deze ingreep een belangrijke kans lopen.

Recht op aftrek afhankelijk van AOV

Als behartiger van het algemene belang hoort de overheid fiscale instrumenten waar mogelijk te benutten om de samenleving in positieve zin te beïnvloeden. De regering zou daarom moeten nastreven dat zelfstandigen de aftrek gaan benutten voor wat oorspronkelijk het doel was. Namelijk het treffen van financiële regelingen voor risico's zoals arbeidsongeschiktheid. Dit is mogelijk door aan de aftrek de juiste voorwaarden te verbinden en hier actief op te handhaven. In het geval van het arbeidsongeschiktheidsrisico is de voor de hand liggende voorwaarde de aanwezigheid van een AOV. De Belastingdienst kan de naleving vrij eenvoudig waarborgen door te verlangen dat de zelfstandige een kopie van zijn polis uploadt.

Niet dwingen, maar goed gedrag belonen

Een groot bijkomend voordeel van deze opzet is dat die invoering van een verzekeringsplicht met bijbehorende sancties en uitzonderingen feitelijk overbodig maakt. In wezen is van een verplichting niet eens sprake: zelfstandigen behouden de huidige keuzevrijheid om zich wel of niet te verzekeren. Alleen is wél verzekeren voor hen fiscaal dermate aantrekkelijk dat van de aftrek een krachtige prikkel uitgaat om voor deze optie te kiezen. Op deze wijze goed gedrag belonen is niet alleen prettiger voor alle betrokkenen. Wij zijn er zeker van dat het ook vele malen beter werkt.

Over de Acture Groep

De Acture Groep is een uniek collectief van innovatieve specialisten op het gebied van sociale zekerheid. Elk label binnen de groep bedient zijn eigen marktsegment en brengt zo specifieke kennis en expertise in. Wat ons verbindt is een voortdurend streven naar nieuwe ideeën, producten en diensten. En een helder uitgangspunt: het hebben van werk is de beste sociale zekerheid. Want niemand is erbij gebaat als mensen door ziekte, werkloosheid of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid onnodig aan de kant staan.

Acturegroep.nl

Acture Groep

Kerkenbos 12-38 • 6546 BE Nijmegen • 024 - 890 94 70 • info@acture.nl • www.acturegroep.nl